№ 28 (224) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen. na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.

Adres adminisracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 28 (224) Hod III. Wilnia. 3 krasawika 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

4 krasawika.

Zachodni teatr.

Na pcŭdni ad Sommy krapčeła bajewaja čynnaść. Na samaj ranicy i paabiedzi worahi 14 razy prabawali adabrać nazad utračenyje imi wiaršyny na zachodzi ad Morrej. Ich ataki złamalisia s ciažkimi stratami. Pad Werdenam i ŭ lesi Parua uzmacawaŭsia artyleryjski ahoń.

Uschod.

Zhodnie z umowaj s finlandzkim uradam niamieckije wojski zyjšli na finlandzkuju ziamlu.

HAAGA Niekatoryje francuskije uradowyje hazety s pryčyny razhromu wyskazali dumku, što hety razhrom dawioŭ da «azdaraŭleńnia» adnosin miž francuskim i anhlickim wojskam. Słowa hetaje wykrywaje ŭsiu nienormalnaść byŭšych miž sajuźnikami adnosin. Adnak, ščyraść francuskich hazet wyzywaje ŭ Londonie niedawierzywaje da hłaŭnakamandujŭčaha Foša nastrajeńnie, bo wajennyje plany jaho bytcym-to sulać pahibiel mužčynskamu nasialeńuiu Anhlii. Wajenny plan Foša wymahaje ad Anhlii nia tolki zaščyty za ŭsielakuju canu linii adstupleńnia, ale i wyzywu na front anhlickich wojsk, jakije jašče znachodziacca doma. U hetym duchu «Echo de Paris» piše: «Ačystki terytoryi dalej nielha dapuścić“, — a pałkoŭnik Repinhton radzić sajuźnikam dzieržacca stratehii Brusiłowa.

BERN. Dyrektar paryžskaj laboratoryi zrabiŭ daśledy askołkaŭ niamieckich hranat s cudoŭnaj harmaty. Ab ich jon każe, što zrobleny jany z wiemi ćwiordaj stali. Dyametr ich — 220 mm. daŭžynia — 1½ metra, waha — kała 3 pudoŭ, u tym 8—9 kilogr. razryŭnych materjałaŭ. Harmata, zdajecca, flockaja.

BERLIN. Dajšli, što aprača pamienionych užo ŭ Wialikaj Batali zniščeny ješče hetkije anhlickije dywizii: 14, 18, 30, 36 i 61.

LONDON. Amerykanski marski minister zahadaŭ pryhatawać harmaty, katoryje strelajuć na 105 anhlickich mil.

WASYNGTON (Reŭter). Urad izroŭ atrymaŭ prośbu anhlickaha uradu ab čym chutčejšaj prysyłcy wojsk na zachodni wajenny teatr.

BERLIN: „Times“ piše:

«Ciapierašniaje pałažeńnie na mory možna apisać słowami, što zapas karabloŭ jašče nie adpawiedaje patrebam nacii. U hetym značeńni člen parlamentu Šem zajawiŭ: Zdawoliwańnie nas bawoŭnaj, tłustaściami, papieraj, spažyŭnymi praduktami ciarpić ad zmienšeńnia čysła parachodaŭ. Pieršy znak našaha krytyčnaha pałažeńnia— heta ahraničeńnie padwozu syrcoŭ dzieła wyrabu wajennych materjałaŭ. Kali my dalej budziem tracić udwaja bolš karabloŭ, čym budawać nowych, dyk hety pracess može mieć tolki adzin kaniec.

WIENA. Hraf Černin jedzie ŭ Bukarešt. Jon skazaŭ, što akančacielnaje ŭładžeńnie rumynskich shraŭ zajmieć jašče mnoha času.

MASKWA (P. T. A.) 31 III. S. Pekina nakazywajuć, što amerykanski major Presdel, katoramu było zahadano paznajomicca s pałažeńniem u Sibiry, pawiedamiaje, što čutki, bytcym arażnyje pałonnyje centralnych dzieržaŭ hroziać sibirskaj čyhuncy, wymyšleny. Aružnych pałonnych zusim nima, a biezaružnyje pałonnyje, jakije znachodziaca ŭ pojasie čyhunki, majuć dobruju wartu. Hetak adpadaje hrunt dzieła japonskaha wystupleńnia na rasiejsktm dalokim uschodzi.

PIECIARBURH. Ledokoł „Wołynič» z estonskim ekipažem prybyŭ z Helsingforsu ŭ Rewiel i paddaŭsia niemcam.

PIECIARBURH (Reŭter). Urad zahadaŭ, kab demobilizacija ŭsich armij na niamieckim fronci była zakoučena 12 krasawika.

PIECIARBURH. S pryčyny pašyreńnia ŭ kitai čumy ŭčynieny kroki proci pieranosu zarazy ŭ Rasieju. Na rasiejska-kitajskaj hranicy padarožnyje pawinny 40 dzion prawieści ŭ Karancinie.

ŽENIEWA. Byŭšyje rasiejskije premjery kn. Lwow i kn. Golicyn areštowany ŭ Sibiry.

LONDON (Reŭter). Finlandskaja biełaja hwardzija hrodzić Murmanskaj čyhuncy. Trockij zahadaŭ pryhatawacca dzieła zaščyty jaje,

CHRYSTYANIJA. Na konhressie norweżskaj soc. dem. partyi pierewažyło pry hałasawańni lewaje kryło 158 hałasami proci 126. Prezydium, katory składaŭsia s prawych soc. dem., wyjšaŭ z hetaj pryčyny u adstaŭku.

BERLIN. Hraf Kajzerling pračytaŭ lekciju ab Litwie. Jon zajawiŭ, što pry razumnaj z'amielnaj palityce Litwa može dastaŭlać Niamieččynie ziernie i miasa. Z wajenna-palityčnaha pahladu Litwa maje dla Niamieččyny tak sama ahramadnuju wahu.

BERLIN. Impieratar pasłaŭ liflandzkamu sejmu telehramu, ŭ katoraj miž inšym każe:

„Hospad Boh u apošni moment dawioŭ da zjednańnia Bałtyckich prawincij sa staroj baćkaŭščynaj. Zachawańnie hetaj jednaści budzie nahradaj niamieckaj wiernaści».

WARŠAWA. Niamieckije i aŭstryjackije ŭłaści zhodzilisia na kandydatura Stečkoŭskaha na stanowišče ministra-pryzydenta.

Černin ab mižnarodnym pałažeńni.

WIENA (W.T.B.). 2.IV. Pierad delehacijej rady miesta Wieny hraf Černin skazaŭ doŭhuju pramowu ab mižnarodnym pałažeńni. Miž inšym, jon skazaŭ:

„Klemanso niezadoŭha da pačatku niamieckaha nastupleńnia spytaŭsia ŭ mianie, čy ja hatoŭ pačać pierehawory i na jakoj asnowie. Na mocy uhody z Berlinam ja adkazaŭ, što dla mira nima nijakoj praškody, aprača žadańnia Francii ŭziać Elzas-Lotarynhiju. Na heta s Paryža mnie adkazali, što na hetkaj asnowie pierehaworaŭ wiaści nielha. Tady pačałasia wializarnaja batalija na Zachodzi, katoraja pakaže, što francuskije i italjanskije damahańnia našych ziamiel — strašennaja abmyłka.

«Što datyčecca mira na Uschodzi, dyk Rasieja napaminała saboj wiazanuju sieć. Paśla razrywa adnaho wočka ŭsia sieć razwiazałasia.

«Mir z Rumynijej daść papraŭku hranic. Heta — nie aneksija, a tolki stratehičnaje zabaspiečeńnie. Pry Dunai hranica pierasuniecca da wiaršyn Turnu-Seweryn. Astrawy na Dunai ŭ hetym miejscy buduć uziaty ŭ arendu na 30 hadoŭ. Bassejn kapalniaŭ kamiennaha wuhalia ŭ Petrosenach budzie pašyren na niekalki kilometraŭ na paŭdzień. Pry Hermanštacie i Fogarasie hranica pierasuniecca ŭpiarod na 15—18 kil. Pry wychadach z usich hornych prachodaŭ hranica budzie hetak sama pieraniesiena ŭpiarod zhodnie z wajennymi wymahańniami. Na ŭschodzi ad Černowic hranica pierasuniecca ŭpiarod dzieła lepšaj abarony stalicy Bukowiny. Rumynija može atrymać adpłatu ŭ tych čaściach Bessarabii, dzie żywuć rumyny, žadajučyje dałučeńnia da baćkaŭščyny. My parupimsia takže, kab prawy katalickaha kaściołu i žydoŭ byli ŭ Rumynii zabaspiečeny. U budučyni Rumynija dzieła swajej že karyści pawinna budzie iści razam s centralnymi dzieržawami.

«Adno z najstrašniejšych paśledztw suświetnaj wajny —heta hroźba ahulnym hoładam. My pastaralisia zabaspiečyć našu budučynu umowami z Ukrainaj i Rumynijej — hetymi karmicielkami ŭsiaje Europy, i pawodłuh henych umoŭ uwieś lišek chleba ŭ ich budzie addadzien centralnym dzieržawam.

«Serbija budzie prymušena addać Boŭharyi niekatoryje ziemli swaje, dzie žywuć boŭhary, — ale zništožyć Serbii my nia chočem. Paśla wajennaj pabiedy nad serbami my pawinny zwajewać ich moralna; tady naša pabieda budzie poŭnaja.

„Dalejšaja wajna — heta rezultat raboty troch hrup ludziej. Pierš-napierš tych, chto nieustanna trebuje mira. Zatym tych, chto žadaje zawajewańniaŭ biez kanca. I adny, i druhije robiać škodu, i ja hatoŭ bačyć u ich dobruju wieru. Ale hetaha nie mahu ja pryznać za treciaj hrupaj: za niekatorymi kiraŭnikami hramadzkaj dumkaj Aŭstryi, hłaŭnym čynam u Čechach. Hetyje kiraŭniki wiaduć ahitaciju proci sajuza z Niamieččynaj, wynosiać rezolucii, jakije nie majuć ničoha supolnaha z realnym pałažeńniem, i nie znachodziać słoŭ dzieła prysudu českim wojskam, katoryje prastupna bjucca proci swajej baćkaŭščyny. Niechaj hramadzianstwo wiedaje, što jany i zaciahiwajuć wajnu biez kanca. Ale my pierasilim i hetyje trudnaści. Ja zwiertajusia da milijonaŭ žycharoŭ, wiernych našaj dzieržawie. My staim pierad apošniaj i akančacielnaj batalijej. Stańmo kožyn na swajo miejsco, i my dojdziem pabiedy!“

Budawańnie dzieržaunaha žyćcia.

Wystupleńnia tak-zwanych „niedzieržaŭnych» narodaŭ z damahańniami, kab za imi było pryznano prawa na budawańnie swajho asobnaha hasudarstwa, wyzywajuć u „dzieržaŭnych“ nacij niedawierje, a to j uśmiešku. „Jak wy budziecie twaryć swaju dzieržawu, kali ŭ was dzieła hetaha ničoha nima?» — hetkije słowy možna pačuć wielmi časta. Choć na pieršy pahlad wyskazanaje ŭ ich sumlewańnie wydajecca abasnowanym, — adnak, uhledajučysia hłybiej u ich značeńnie, treba skazać, što dzieła sumlewańnia tut miejsca nima. Praŭda, u narodaŭ, katoryje pad panawańniem čužoj dzieržawy žyli na swajej ziamli bytcym raby, nima tych elementaŭ, jakije patrebny dzieła hasudarstwienaha budoŭnictwa. Ale nima tolki zatym, što warunki žyćcia nie dawali razwiwacca hetym elementam. Kali-ž spaduć puty niawoli, žywy narod zaŭsiody zdaleje stwaryć usio toje, što pat-

rebno dziela hasudarstwienaj orhanizacii, padobnie tamu, jak stwaryli heta narody, pachwalajučyjesia swajej dzieržaŭnaściu.

Apawieščeńnie niezaležnaści Biełarusi aktam 25 marca s. h. staŭlaje na čarodzi pytańnie: čy majuć biełarusy dawoli sił, patrebnych dziela orhanizacii swajej asobnaj hasudarstwienaści? U zachodniaj Europie ab Biełarusi i biełarusach, zdajecca, wiedajuć mienš, čym ab jakim—kolečy afrykanskim plemi. Fakt, što biełaruskaja mowa i biełaruskaja cywilizacija panawali ŭ kolišnim Wialikim Kniažstwie Litoŭskim, što znamienity „Litoŭski Statut" byŭ napisan pa biełarusku i swajo imia ŭziaŭ nie ad narodu litoŭskaha, a ad hasudarstwa, — heta dla Zachodniaj Europy cełaje wialikarnaje adkryćcie! I kali za čas niamieckaj okupacii zachodnia-europejskije palityki krychu dawiedalisia ab litwinoch, dyk ab biełarusach my nie spatykali blizka niwodnaha słowa ani ŭ tamtejšych hazetach, ani ŭ krajoznaŭčych pracach. Z hetaj pryčyny pastaŭlenaje wyšej pytańnie wyzawie tam biazsporna jašče wialikšaje sumlewańnie, čym pytańnie ab Litwie, ci inšym «niedzieržaŭnym" kraju.

Tym časam jak-raz u Biełarusi my znachodzim najbolš twórčych hasudarstwienych sił. Nie kažučy ŭžo ab tym, što biełaruski narod u minuŭščynie wyjawiŭ byŭ swaje orhanizacyjnyje zadatki, staŭšysia kiraŭničym hasudarstwienym elementam u Wialikim Kniažstwie Litoŭskim, — my pawinny adznačyć, što i ciapier biełarusy bolš pryhatawany da taho, kab uziać u swaje ruki upraŭleńnie swaim krajem čym litwiny i nawat palaki.

Sprawa ŭ tym, što jašče za niekalki hadoŭ da wajny Biełaruś — aprača dźwioch zachodnich hubernij: Wilenskaj i Hrodzienskaj — atrymała ziemskaje samaupraŭleńnie, katoraha nie mieła ni Litwa, ni Polšča. Praŭda, spierša prawy biełaruskich ziemstw byli wielmi ahraničeny. Praŭda, što pry zawiadzieńni ich Stołypin rupiŭsia pierš za ŭsio ab toje, kab nie dać u ich chodu palakam. Ale fakt, što na Biełarusi utwarylisia orhany samaupraŭleńnia, nia moh nie pakinuć wielmi surjoznaha śledu: tut, u ziemstwach, utwarylasia pieršaja škoła hramadzkaje haspadarki. I choć rasiejski ŭrad staraŭsia prawodzić i praz ziemstwy abmaskoŭleńnie biełarusaŭ, usio-ž taki, zawodziačy ziemskaje samaupraŭleńnie, jon daŭ biełarusam mahčymaść paznaomicca s technikaj upraŭleńnia swaim krajem, nawučycca samym zdawoliwać swaje patreby. Wajna pastawiła pierad biełaruskim ziemstwam nowyje zadačy: praz Biełaruś prachodziła wializarnaja čaść wajennaha frontu, i ziemstwy byli pryciahnieny da pracy dziela zdawoliwańnia patreb mnohamiljonnych armij. Kaliž paŭ caryzm, i čynoŭnickaja «apieka» šmat palahčeła, ziemskije samaupraŭleńnia na Biełarusi wielmi pašyryli swaju kompetenciju. Urešci, bolšewicki pierewarot da kanca zmianiŭ staryje ziemskije paradki, zawioŭšy ahulnyje, roŭnyje, tajnyje i biezpasrednyje wybary ziemskich «hłasnych", i hetak abiarnuŭ Stołypinskaje „kurtataje» ziemstwo ŭ sapraŭdny orhan narodnaha samaupraŭleńnia. Na žal, apošnije wybary adbylisia pad bolšewickim terroram, i hetak u biełaruskije ziemstwy papało mnoha elementaŭ čužych našamu narodu i časta prost škodnych dla kraju.

Jak-by tam ni było, biełarusy bolš, čymsi ich susiedzi z Zachodu, pryhatawany ŭziać u swaje ruki kiraŭnictwo hramadzkaj haspadarkaj, i pierachod hasudarstwienaj ułaści z ruk maskoŭskich čynoŭnikaŭ u ruki biełaruskaha uradu može adbycca skora i lohka, — tym bolej, što pieršyje kroki ŭ hetym kirunku ŭžo zrobleny. A paśla likwidacii wajny wiernucca ŭ rodny kraj i tyje čyślenyje biełaruskije kulturnyje siły, katoryje ciapier paraskidany pa ŭsiej Rasiei, — jak s prafesury rasiejskich uniwersytetaŭ i himnazij, tak i s-pamiž pracoŭnikaŭ rasiejskich uradowych ustanoŭ. I zakipić tady družnaja i płodnaja rabota ŭsich synoŭ Biełarusi, — tym bolej płodnaja, što ŭsie jany buduć rabić nie dla čužych, jak było dahetul, a dla siabie i swaich.

I. Mieleška.

„Monitor Polski" ab biełaruskaj sprawie.

Oficyalny orhan polskaha uradu u Waršawie «Monitor Polski" nadrukawaŭ nidaŭna dawoli darečnuju staćciu pad zahałoŭkam: „Litwini i Białorusini», padpisanuju „A».

Autor staćci dawoli dobra znajomy s pałažeńniem na Biełarusi i, jak widać, sočyć pilna za chodam našaha žyćcia. Jon kaže, što antahonizmy miž biełarusami i litwinami jość, ale dahetul wostra nie wyjaulalisia. Biełaruskaje hramadzianstwo da apošnich časaŭ z abasnowanym opytymizmam uhladałosia na supolnaje žyćcio abodwych narodaŭ. Uzniaŭšyjesia ciapier swarki tak sama nia mohuć zabić hetaha optymizm ŭ pierewažnaje čaści świadomych biełarusaŭ. U biełarusaŭ nima nijakaha nachiłu da baraćby z litwinami, — naadwarot, jany chočuć žyć z imi u najlepšaj zhodzi. Adnak, nakinutuju gwałtam wajnu jany pryjmuć. Lišnie trahična hladzić p. A. na toje, jak ułožacca u budučyni biełaruska-litoŭskije adnosiny. Heta ž pierajšoŭšaja u spadčynie da litwinoŭ niepryjažń nie pieraškodziła im ciapier šukać apory u mahutnaj Niamieckaj dzieržawy, i niepryjažń da uschodniaha susieda nie wykłučaje uhody z im, kali taho budzie wymahać nacyonalnaja karyść.

Adna s pryčyn biełaruska-litoŭskaje swarki—heta pašyreńnie biełaruskaje mowy z Uschodu na Zachod. Adnak heta prajawa jašče akuratna nie wyjaśniena.

Usiož aŭtor pamienionaje staćci, jak widać, ničoha nia wiedaje ab niezwyčajna bujnym razwićci biełaruskaje raboty u apošnije dwa hady wajny s taho boku wajennaha frontu, bo piše, što biełarusy jašče nie skora zdalejuć pachwalicca takimi kulturnymi zdabytkami, jak litwiny. Woś že možem zawieryć p. A., što pry ciapierašnim liku twórčych biełaruskich kulturnych sił heta zbudziecca chutčej, čym jon i šmat inšych spadziajucca.

Pamylajecca p. A., kažučy, byteym značnaja časć biełarusaŭ znachodzicca pad Polskim upływam: ličebnyje adnosiny miž biełarusami prawasłaŭnymi i katalikami stanowiać 3:1, a wiadoma, što da prawasłaŭnych palaki dostupu nie majuć.

Zatoje p. A. zusim sprawiadliwa kaže, što koncepcija „małoj Litwy" nie wydzieržana stylowa; zachopliwajučy wialiki kusok Biełaruskaj ziamli, jana prynimaje charakter barokko, stanowić koncepciju pukatuju, z razleŭnymi tendencijami, katoryje sulać razrywam s siaredziny. «Zatoje niewialičkaja (?) žmienia biełaruskaj intelihencii krepka dzieržycca koncepcii litoŭska—biełaruskaj dzieržawy wa ŭsim jaje abjomie, razumiejučy jakaja wializarnaja karyść wypływaje z hetkaha złučeńnia dla Biełarusi, adkrywajučy jej doštup da mora. Na hetym hrunci u biełaruskaj pressie nieraz uznimałasia dumka ab dzieržaŭnym sajuzie nawat s Kurlandzijej i Infiantami".

Tut bolej-mieniej prawilna sformułowano naše palityčnaje stanowišče. Radujučysia s kanca ŭzajemnaha niščeńnia narodaŭ prynamsi na Uschodzi, narod biełaruski ždže dla siabie lepšych časaŭ i pracaj swajej wykoŭwaje swaju budučynu.

Pieršaje niazhoršaje wystupleńnie „Monitora Polskiego» kančajecca słowami pad katorymi i my achwotnie kładziem swoj podpis: „Ale s pryčyny taho, što wajna jašče nia skončena i niamieckaja okupacija siahaje ažno za Dniepr i Dźwinu, u hety moment było b lišnie rana snawać akančacielnyje wywady,» — wywady ab tym, katoraja koncepcija zdabudzie pierewahu.

mp.

Sprawa šryftu.

Čym šyrej razwiwajecca biełaruskaja školnaja rabota, tym wastrej uznimajecca pytańnie ab biełaruskim šryfcie. Katory z dwuch pawinien być pryznan za nacyonalny: kirylica, ci łacinika?

My, adnak, nia budziem u hety moment zanimacca *pryncypialnaj* razwiazkaj hetaha pytańnia: jaho možna budzie razwiazać tolki paśla likwidacii wajny, kali ŭsie biełarusy zdalejuć zyjścisia razam i padać swoj hołas za toj, abo inšy šryft. Adznačym tut tolki, što pierad wajnoj usie ankiety ab šryfcie pryznawali patrebnym apiracca na kirylicy, jak na šryfcie historyčna biełaruskim, užywanym pierewažywajučaj čaściu biełaruskaha narodu —bolej-mieniej 8 miljonami z dziesiaci. Ale ŭžo tady pry hetym wyjaŭlałasia adna trudnašć: biełarusy-kataliki ŭważajuć łaciniku za adznaku katalictwa i nie prywykli bačyć światych knih, drukawanych kirylicai, dyk na hetym hrunci zawiadzieńnie kirylicy ŭ wydańniach relihijnaha charakteru mahli-by paličyć za pasiahańnie na samuju katalickuju relihiju, — zusim tak sama, jak prawasłaŭnyje biełarusy dzika uhledajucca na prawasłaŭnyje relihijnyje knižki, drukawanyje łacinikaj.

Woś, pry ładžeńni biełaruskich škoł — pakul sprawa šryftu dojdzie akančacielnaj razwiazki — treba pierš za ŭsio staracca niejak abminuć pakazanuju trudnaść. Dy heta nia ŭsio: treba sprawu pastawić tak, kab biełarusy-kataliki, katoryje wučacca z hetaha boku frontu ŭ biełaruskich školach na łacinskim šryfcie, mahliby karystacca i z biełaruskich wydańniaŭ kirylicaj.

Praktyčnaja razwiazka, na naš pahlad, može być tolki adna:

1) wa ŭsich školach, dzie wučać

Strachaćcio.

— Panič nadta mianie dziwić. A ci spatkaješsia z im, pačynaje: „Jak pa twojmu, Haŭryła: jość Boh ci nima? Ci było tabie, Haŭryła, strašna? A Bohu ty ščyra molišsia, Haŭryła, ci tolki tak pa prywyčcy?»

Jakoje majo dzieła da ŭsiaho takoha? Na toje žywuć papy i ksiandzy, na toje ž ich adukujuć i hrošy im płaciuć. A mnie što? Ja —piačkur. I nie aby jaki, a dobry piačkur. Ja dawoli pracuju, a na raboci mnie treba škielik — druhi wypić, dobra padješć choć nia duža smačna, a kab u wolu. U świata mnie treba wyspacca u-smak i pahulać u karty ci jašče wa što.

I čaho palezić mnie ŭ haławu durnoje, jak paniču tamu?... Ci ščyra malusia? A ty pierš rastłumač-ka mnie hetaje ščyraje maleńnie. Jak zmałku matka naŭčyła, tak i malusia. Kožny dzień i ŭ rańni i ŭ wiečary. Ja siarod ludziej žywu. Dziakuj Bohu, nie skaziŭsia, kab nie malicca. A što inšy raz molišsia i ab piečkach dumaješ, to nichaj Boh daruić.

Čaho ŭ cerku chadžu? Woś tabie na! Wiadoma čaho. Ci za asiećciu mnie malicca? U-światy dzień što rabič? Pojdzieš u Słaŭnowa, at staiš abiedniu zawiernieš k Boruchu — sotku spałašnieš dy j u-dworu marš.

Ab śmierci zahadywacca, paničyku, saŭsim pustoje. Usie pamrom. Chto raniej, a chto paźniej. Škodu kamu zrablu, skryŭdžu kaho a nima za što, — i tak na dušy budzić tošna, ci ja tahdy myśliŭ ab śmierci, ci saŭsim nia myśliŭ. Kali warta namardawać druhoha sabaku za što jakoje, — nie ŭwaž! Za ich i Boh i dobryje ludzi darujuć. A piekła bajnecca? E.. Čamu być — ad taho nia wykrucicca. Dy niepraŭda: i ŭ piekli nie adzin budzieš.

Bajacca?! Kaho? Čaho? Mierćwiakoŭ inšy bajicca,... Čaho, kab u jaho chto spytaŭ. Pamior čeławiek, zakapali, pachawali— i kiks. Z ziamli byŭ, u ziamlu i pojdzieš, ziamloju budzieš. Satleić, strupiachleić na porach, i amin, ŭsio. Nima kaho bajacca. Šče inša sprawa — biarežcca źwiera, abo złoha čeławieka, pakul jon nie skanaŭ. A bajacca trupiechli, hnoju, ziamli, — nia wiedaju! Zdajecca ciapier i siarod našaha brata mała durnych. Pop ci ksiondz mianie čortam strašyć... A ci bačyŭ jon sam astatniaha čarcianočka? I ci widziŭ niačyścika choć adzin razumiec na świeci? Nu?

O, jašče inšaja sprawa, kali čeławiek ab zakład idzieć. Takomu bywajuć zdańni, praŭda. Ab zakład ici u čym niebudź strašnym, zakładacca ab strachaćcio jakoje — a nikomu nie raju. Jak čeławiek zakłaŭsia, jon pačynaje usio dumać ab adnym: dumaić, dumaić... A k tamu ž i baicca trochu. Praz heta u haławie robicca pa kaliŭcu u tym-sim pasłableńnie, i možyć pakazacca usiakaja dreń, choć usamdziele i nimaš ničoha; niachwory čeławiek ničoha by nie zaŭwažyŭ.

A mianie-to čortam dy niaboščykam nichto ŭžo nie spužaŭ by. Bo kali mnie pačało-b rabicca strašna, ja zaraz uziaŭ by ŭ haławu i jak maha dzieržaŭ by tam, što ŭsio bywaić ad dumak... A budu, ja tak mazhawać, — raniej za mianie čort upudziecca, trasca jaho matary! U čym čym, a ŭ hetym ja čeławiek krepki.

— Nie chwalisia, Haŭryła, nie chwarsi.

— Ja i tak nie chwalusia.

— Papomniš, papomniš...

* * *

Prajšło dzion wosiem. Haŭryła Piačkur waročaŭsia damoŭ s pracy a poznaj nočy. Išoŭ jon kala Peckoŭskaha haju. Noč była ciomnaja, maleńki doždžyk to projdzić, to pierestanić, to projdzić, to iznoŭ pierestanić.

Haŭryła pažadaŭ addychnuć. Uzyjšoŭ na haj i sieŭ na cieramok, jakije robiacca na mahiłkach. Wyniŭ kapšuk, nabiŭ pipku tabakaju i ŭziaŭ jaje ŭ zuby. Pałažyŭ hubku na skałku i siekałom: «Cik! Cik!" a sam haworyć:

— Światyje radziciełki, chadzicie ka mnie kuryć...

— A daj sabie zakuru, — pačułasia niema s pad cieramka

Haŭryła, jak siadzieŭ, tak i chlopnuŭsia ab ziamlu niežywy. Zaŭtra našli: ležaŭ akaleły i pipku zubami ściaŭ, a wočy na łob wykaciŭ.

I tolki praz hady try dawiedalisia, što u toj čas pad cieramok zalez ad daždžu basiačuha naš, złodziej Atroch, i nieŭspadzieŭki arašyŭ Haŭryłu žyćcia.

na łacinicy, znajomić dziaciej i s kirylicaj; hetak sama ŭ škołach z nawukaj na kirylicy wučyć dadatkowa łaciniki;

2) knižki da nawuki relihii dla katalikoŭ drukawać tolki łacinskimi literami, a dla prawasłaŭnych — tolki kirylicaj.

Takaja razwiazka pytańnia ab šryfcie može zdawolić usich biełarusaŭ,— samo saboj razumiejecca, da taho času, kali sprawa šryftu budzie razwiazana akančacielna.

A. Ł.

Na Biełarusi.

Na biełaruskich niwach ciš sonnaja
 ležyć,
Čuć ŭ dali zorka mihaje.
A z biełaruskich chat modłaŭ šept
 biažyć,
I skrypka sumna ihraje.
Tut soniejka bladniejšyje pramieńni,
I tajomnyje u twarach cieni,
I niejkaje ducha prytajeńnie,
Što, krom usiaho,—tryware.

Biełaruskaja dziaŭčyna nikoli nie ŭzhaaraje,
I redki u jaje śmiech,
Ale dužoha, upornaha ducha ŭ sabie
 maje,
Anioła niskich strech.
A ŭ abyčajach jaje — statečnaść,
A u abchodžeńni—serdečnaść,
A pakachaje dyk na wiečnaść,
Bo łamać wieru — hrech.

Biełaruski sielanin zważny ŭ swajej
 mowie
Ważki, zważny jaho chod;
Cichi ŭ chacie, kaściele, ŭ karčmie i
 na niwie,
Sonny maje pahlod.
„Ty śpiš, a dola twaja raście",
Čuwać tut ŭ zimku i ŭ wiaśnie—
I tak čaroŭna u paŭśnie
Pływie za hodam hod.

Biełaruskije dumki nia lubiać admieny—
Zaŭsiody-ž świet toj sam!
Słuchajuć, što kryž kaže, što šepaciać
 kurhany—
Nadzić ich sludoj i tam...
I čujuć Boha ŭ wichraŭ chory,
I bačuć Jaho ŭ jasnaj zory,
I ŭ razarwanaj hromam chmary
Šukajuć ŭ nieba bram.

Mowa biełaruskaja! Twoj zyk čaroŭny
 budzić
Recha minuŭšych let...
Taboj bajuć biełyje, mir tworučyje
 ludzi
I pušču, šyroki jak świet.
Tam, hdzie ŭładaje sławianskaje
 słowa,
Žwiniš ty śpieŭkaj žaŭrankowaj—
O, ščebiatliwaja krasunia — mowa,
Miodnaja, jak lipy ćwiet!

O, pieśnia biełaruskaja! Ty, jak kraj
 toj cełу,
Sumny nosiš zwon;
Kurhany i mahliki śpieŭku tabie dali
I mužyckі daŭny stohn
Słońni twoj śpieŭ zabyty, pahardžony;
Kali-ž ŭznlasie ciabie mastak udu-
 chawiony,
Pačuć ciabie uwieś świet zdziŭlony,—
Bo dasi jamu nowy ton?

O, biełaruski ludzie! Ścichnieć kaliś
 hore,
Što nam asyłaje dola;
Tady ŭ supolnym płamion słowian-
 skich chory
I twoj zahrymić hołas.
Hołas toj budzie serafowy,
Nakštałt ptušynaj ranniaj mowy,
Pływučy s serca, a nie z hałowy,
Zyčny, jak poŭny kołas...

Wiktor Gomulicki

Pierekłała s polskaha

H. Dušeŭskaja

Da Biełarusaŭ-intelihientaŭ.

Da was, braty-intelihienty
S swajej haračaju dušoj,
Sa ščyrym sercam biełarusa,
Da was źwiertaju poklič moj.

Da was syny majho narodu,
Da was, usich, wyjšaŭšych z jaho,
Da was, kamu čužyncy uśpieli
Unieść soram da swajho usiaho.

Baliť duša za was, radnyje,
Ad žalu duch zajmaje ŭwieś
I serca ściskwaje ad boli,
Jak tolki was uspamianieś.

Was ad narodu adarwali,
Skazali wam, što jon bryda,
Swaju wam prywili kultury,
Zrabili kata z was...

Pa ŭsim, usim prawiłam štukarstwa
Was abrabiali jak mahli,
I što ž? Jany swajho dabiliś —
Was ad naroda adciahli.

Ciapier jaho wam brydka mowy.
«Jana mužyckaja, kudy,
«Kab my, pany, wiali razmowa
«Na jej, ni bačyliś brydy».

Bratki, i heta ž taja mowa,
Što kaliś świet dawała tym,
Jakija hnuć ciapier, wałtuzlać
Jaje, jak mohuć tolki čym.

No woś, wy bačycie, prasnuŭsia
Narod i žyćcia budawać
Śpiašyć i Was da pracy prosić
Ści chutčej im pamahać.

A wam usio prykra, wy čužyje,
Nijak narod wam nie paniać,
Wy ad naroda adyjšlisia
I daloka zmušany stajać.

Braty, wina ni waša u hetom,
Wam heta u haławu utaŭkli
Čužyncy, tyja što wiekami
Was hnuli, bili i siakli.

Dawoli! Kińcie zababony,
Praklaćcie zdrajcam kińcie u twarl
Para pryšła, wysoka sonca!
Užo nima na niebi chmar.

Kaho ličyli hnojam, śmiećciam—
Idzicie tym dawać wy świet.
Was praca ždže, narod was prosić!—
Wy, wy jaho nadzieja, ćwiet.

Dwarčanin.

8 śniežnia 1917 h.

U Wilni i wakolicach.

× **Biełaruskaja delehacija** Pierad świątam z Wilni była posłana ŭ Miensk delehacija Biełaruskaj Rady, złoženaja s 5 asob: prezesa Rady A. Łuckiewiča, sekretara D. Siemaški, skarbnika J. Łuckiewiča i členaŭ Rady: Jazepa Turkiewiča i Janki Stankiewiča.

Delehacija adbyła ŭ Miensku narady z usimi biełaruskimi palityčnymi hrupami i orhanizacijami, znajomiučysia z nastrajeńniami i pahladami mienskich biełarusaŭ i znajomiučy apośnich s pałažeńniem u Wilenščynie i Hrodzienščynie. Pry hetym byli wyniesieny ważnyje rezolucii.

Niž inšym, delehacija była zaproŝena na historyčnaje zasiedańnie Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki, na katorym była abwieščena niezaležnaść Biełarusi. Delehaty sustrecili wielmi haračy pryjom.

× **Našy pieśniary.** My atrymali krychu wiestak ab niekatorych z našych paetaŭ i piśmiennikaŭ.

Zmitrok Biadula žywie ŭ Miensku i pracuje ŭ redakcii «Вольная Беларусь».

Tam-že znachodzicca i Jadwihin Š. (Anton Lewicki).

Jakuba Kołasa (Konstancina Mickiewiča) ždali pierad prychodam niemcaŭ u Miensku, ale jon, jeduču šyto, zadzieržaŭsia zaniadužaŭšy ŭ Homieli, dzie badaj i ciapier astajecca.

Janka Kupała (Łucewič) byŭ u moment niamieckaha nastupleńnia u Smalensku.

Konstancija Bujło wyjšła zamuž, ale dzie ciapier znachodzicca—niewiadoma.

× **Ahulny schod Spažywieckaha Tawarystwa „Rajnica"** adbudziecca u niadzielu 7-ha krasawika a 3 hadz. pa paŭdni u pamiaščeńni kramy Tawarystwa: Wiał. Pohulanka № 17 (ŭchod s panadworku).

Paradak: 1) sprawazdača z 1917 h., 2) zaćwierdžeńnie śmiety na 1918 h., 3) dawybory členaŭ uradu i rewizyjnaje Kamissii.

× **Zamiest hrošy.** Lejzer Aronowič pryjšoŭ da swajho swajaka, katory byŭ jamu doŭžen 700 mar. kab atrymać doŭh. Swajak nie zachacieŭ addać hrošy i miž imi ipačałasia swarka, ŭ časi katoraj Aro nowič zamiest hrošy atrymaŭ nažom ranu ŭ twar. Wyzywali da jaho karetku skoraj pomačy.

× **Temperatura.** Najwyzejšaja i najniżejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwyš.	najniž.
2—3	+ 11,0°	— 0,5°
3—4	+ 12,6°	— 3,3°

KUPLAJ PAPIERY WAJENNAJ PAZYKI!

Kuplajučy na licytacii zapasy upraŭleńnia armijej i fłotam, dzieła wajennych met užo niepatrebnyje, možna zamiest hrošy płacić papierami wajennaj pazyki. Hety zahad abnimaje ŭsio, što budzie pradawacca pry demobilizacii, — značyć: kaniej, pawozki, panarad, wuzkalejnyje čyhunki, motornyje lokomotywy, samachody s pryładami; korm i inšyje zapasy, sielskahaspadarskije mašyny i prylady, fabryčnaje ustrojstwa z mašynami i instrumentami, żaleza, stal i inšyje kowy, drewa i inšyje budaulanyje materjały, usielakije tkani i syrcy.

Kupcy, płociučy papierami wajennaj pazyki, pry adzinakawych warunkach majuć prywilei.

Papiery wajennaj pazyki zaličajucca pawodłuh poŭnaj cany i prznimajucca na ŭsiu pakupnuju sumu. Papierami wajennaj pazyki ŭ myśl hetaha pryznajucca usie 5% daŭhawyje abiazacielstwy impieryi biez nijakaj rožnicy i, pačynajučy ad 6 pazyki, wypuščenyje $4^1/_2$% tiražnyje skarbowyje oblihacii.

Značycca: tolki papiery wajennaj pazyki, a nie hatouka, dajuć mahčymaść ziemlerobu i pramyšleniku paśla mira nabyć za swabodnych wajennych materjałau, što jamu treba.

BUDŹ RAZUMNY — i PADPISYWAJSIA!

WIESTKI Z RASIEI.

BERLIN. Paśla taho, jak mir miž Rasiejej i Niamieččynaj staŭsia faktam, pačynajecca abmien wajennа — pałonnych. Kamissija s 4 niemcaŭ i 4 rasiejcaŭ budzie zasiedać u Maskwie i dahledać prawilnaści abmien. Apryč taho na ŭsim abšary paŭnočnaj Rasiei budzie ustanoŭleno 17 padkamissij. Adnak, s pryčyny šyrnaści Rasiei i biezładździa na čyhunkach pierojdzie jšče niekalki miesiacaŭ, pakul abmien budzie zakončen.

LIBAWA. 30.III. Pawodłuh iskrowaj telehramy, matrosy rasiejskich wajennych sudzien na Bałtyckim mory admaŭlajucca spoŭnić zahad ab abiazbrojeńni. U telehramach na imia rady narodnych kamisaraŭ u Maskwie matrosy zajaŭlajuć swoj pratest proci abiazbrolwańnia ich sałdatami čyrwonaj hwardzii i hroziać adkrytym adporam.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

3.IV. Zachodni teatr:

Na poli batalii — tolki ahoń artyleryi i razwiedki.

Pry Ajjet anhlickaje nastupleńnie adbito kontratakaj. Silnyje šturmy miž Marselkaw i patokam Lis złamalisia s ciažkimi stratami. Niespadziewanaj napaściu my zaŭładali wiaršynami na pałudziennym zachodzi ad Morrej. Francuskaja artyleryja dalej niščyła Laon. Pad Werdenam i ŭ Wogiezach — artyleryjski ahoń. Razwiedka pry Hircbachu dała pałonnych.

Rotmistr baron v. Richthofen zbiŭ swajho 75-ha woraha.

Kala wajny.

BERLIN (W.T.B.). 30.III. Abmien niamieckich i rasiejskich dakumentaŭ ab ratyfikacii mirnaha traktatu, padpisanaha ŭ Biareści i dadatkowych traktataŭ adbyŭsia ŭ piatnicu a 8 hadz. wiečara ŭ ministerstwie zahraničnych spraŭ.

BERLIN (W.T.B.). 3.IV. Čaści našaha flotu wysadzili siahońnia ranicaj wojski ŭ Hange dziela pomačy Finlandzii.

PARYŽ 3.IV. *Uradowa.* Abstreł Paryža z dalnabojnych harmat trywaŭ dalej. Strely jduć adzin za adnym praz kožnyje 4—8 minut.

BERLIN. Ad pačatku niamieckaha nastupleńnia zbity 192 warožyje samaloty i 11 prywiaznych latučych šaroŭ. My utracili 32 samaloty i 4 prywiaznyje šary.

BERLIN. Wagzał Kompjen i čyhunka Klermon-Amjen znachodziacca pad ciažkim abstrełam. Krepaść Bułoń abkidana bombami niamieckich łatunoŭ.

BAZEL (W.T.B.). Pamočnik statssekretara skazaŭ u gmachu francuskaha parlamentu, što Foš daŭ zawiereńnie ab baspiečnašci Amjenu. Adnak, Amjen užo trejci dzień znachodzicca pad abstrełam niamieckaj ciažkoj artyleryi. Aprača Amjenu, francuska-anhlicki front na poŭnačy maje ŭ swaich rukach žaleznadarozny wuzieł Abwil, katory, adnak, šmat mieniej ważny, čym Amjen.

LONDON (Reŭter). Urad našaj amerykanskaj sajuźnicy ŭ najbližejšyje krytyčnyje miesiacy pašleć značnaje čysło amerykanskich bataljonaŭ u Europu. Jon prystaje na toje kab amerykanskije wojski ŭ mieru patreby pryłačalisia da anhlickich i francaskich wajskowych adzinak. Dziela pierawozki hetych amerykanskich wojsk učynieny patrebnyje kroki. Nia hledziačy na hetkuju značnuju paddzieržku, treba budzie zrabić nowy nabor u siabie doma.

CHRYSTYANIJA. „Aften Posten“ nakazywaje z Bergena, što niemieckije torpednyje łodki napali na anhlicki kanwoj z 19 sudzien u 38 milach ad Norwegii. Zatanuli 1 norweški i 1 anhlicki parachod. Dola druhich niewiadoma.

BERLIN (W.T.B). U pojasie błokady nawakoł Anhlii iznoŭ zatopleno 19.000 tonn.

Pachodnaja.

Zahrymieli u barabany,
Zaihrali u truby,
Raskacilsia hrukat hromu
Čaławieččaj zhuby.

Zakuryłasia daroha,
Zairžali koni,
Prawadžała maci syna
Pa zialonaj błoni.

Zaliwałasia ślazami
Kala stremia jduču:
«Zawisajuć nad taboju,
«Hałubok moj, tučy“.

«Zahniatuć ciabie marozy,
„Moj plakniutki kwiecie,
«Astanusia ja ziaziulkaj,
„Siracinkaj u świecie!».

Paciešaŭ jaje chłapčyna:
„Supakojsia, mama,
„Ni na wieki ty za mnoju
„Začyniła bramu.

«Jašče budzie warenieńki
„Kapyciejkam bich
— Wyjdzi, wyjdzi, haspadynia,
Synočku atkryci.

«Jašče budzia warenieńki
«Wiesieła irżaci:
— Wyjdzi, wyjdzi, haspadynia,
Synočka ustračaci!“.

Aleś Harun.

ABWIESTKI.

NOWAJA KNIŽKA
Kaliś...
Sceničny abrazok u 2 aktach.
F. Olechnowiča.
Cena 50 fen.
Pradajecca u Biełaruskaj kniharni.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak taniej kaštuje pierasyłka.

Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi“ literami.

Nawukowyje dastupnyje dla usich.

Cena rub. kp.

bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biografičny narys R. Zemkewicza — 20
Praktycznyje rady ab harodnictwie — 7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі — 15
bis Cukler, W. Trojcy — 3
bis Hutarki ab haspadarcy — 3
bis Jak ratawać uzdutuju žywiołu — 3
bis Jak baranicca ad chalery — 1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli — 5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii — 3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta — 60
Bł. Andrej Babola mučynik — 5
Pčalina—žywiołka małaja a karyści daje mnoha — 30
Як багацеюць чэскіе селяне — 10
Як выбіраць дэпутетоў у Гас. Думу — 5
Na darozi da nowaho žyćcia. A. Nowiny — 25
Alkahol — 5
Rady dla matak — 3
Św. Jazafat Kuncewič — 5
Našto biełarusam hazety — 5
Kolki słoŭ ab dziawoczaj opratcy na Biełarusi — 10

Biełaruskije muzykalnyje twory.

Беларускі песеннік з нотамі — 1
Biełaruskije pieśni z notami. I čaść. Sabraŭ A. Hryniewič — 3
Biełaruskije pieśni z notami. II čaść. Sabraŭ A. Hryniewič i A. Ziaziula — 25
Беларускіе песьні разложэные на 4 галасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас — 3
Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.
bis A chto tam idzie? J. Kupały, muz. Rohoŭskaha — 10

Hadawiki.

Nasza Niwa 1906 hodu . 1 r. — k. Naswa za Ni1910 hodu . . 3 r. —
„ „ 1907 „ . 15 „ — „ „ „ 1911 „ . . 3 „ —
„ „ 1908 „ . 5 „ — „ „ „ 1912 „ . . 5 „ —
„ „ 1909 „ . 3 „ — „ „ „ 1913 „ . . 3 „ —

Kalendary 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 h. pa 15 k., 1915 h. 20 k., 1916 h. pa 15 k., 1917 h. pa 20 k.

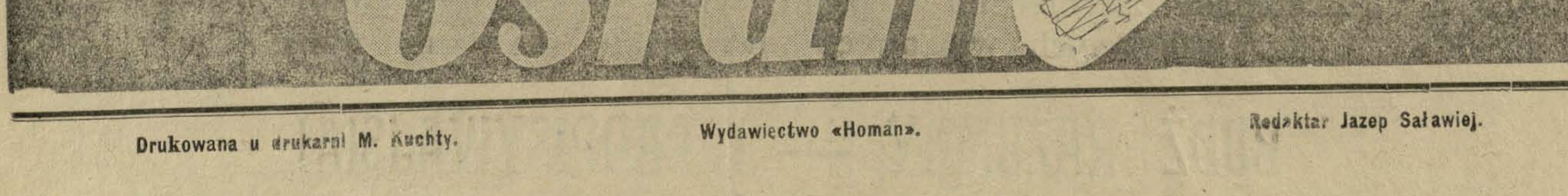
Wierszy.

Вязанка, Я. Лучыны — 4
bis Taras na Parnasie — 4
Дзед Завала, Ядвігіна III — 5
Адвечная песьня, абраз у XII зьявах Я. Купалы — 20
Песьні жальбы, Якуба Коласа — 30
Huślar, zbornik wieršoŭ J. Kupały — 60
Кацярына. Т. Шэвчэнка — 10
Жалейка. Зборнік вершоў, Я. Купалы — 17
Pan Tadeuš, A. Mickiewiča, pierek. Marcinkiewiča — 26
Hapon, apowieść Marcinkiewiča — 21
Wiečarnicy, apowieść Marcinkiewiča — 16
Ščeroŭskije dažynki, Kupała, Marcinkiewiča — 20
Dudka biełaruskaja, M. Buračka — 10
Batrak. Jak Jurka zabahacieŭ.—Jakuba Kołasa — 30
ieśni — Ciški Hartnaho — 15
Сон на кургане—Янкі Купалы — 21
Čužyk Biełaruski, Haljaša Leŭčyka — 18
Шляхам Жыцьця—Я. Купалы, с партретам аўтора — 29
Вянок, зборнік вершоў М. Богдановіча — 26
Apawiedańnia i lehiendy wieršam — 15
antyč ka. Biez aprawy 10 k., u aprawie — 20
Прапаў чэлавек і др.—Якуба Коласа — 18
Z rodnaho zahonu — A. Ziaziuli — 20
Kurhannaja kwietka. Zbornik paezii K. Buiło — 22

Biełaruskije teatralnyje twory.

Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко — 75
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова — 20
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова — 30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі — 30
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго — 35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях — 65
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодськаго — 57
„Паўлінка“, камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы — 10
Snatworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ — 5
Betlejka — 30

Wilnia, Zawalnaja 7.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.